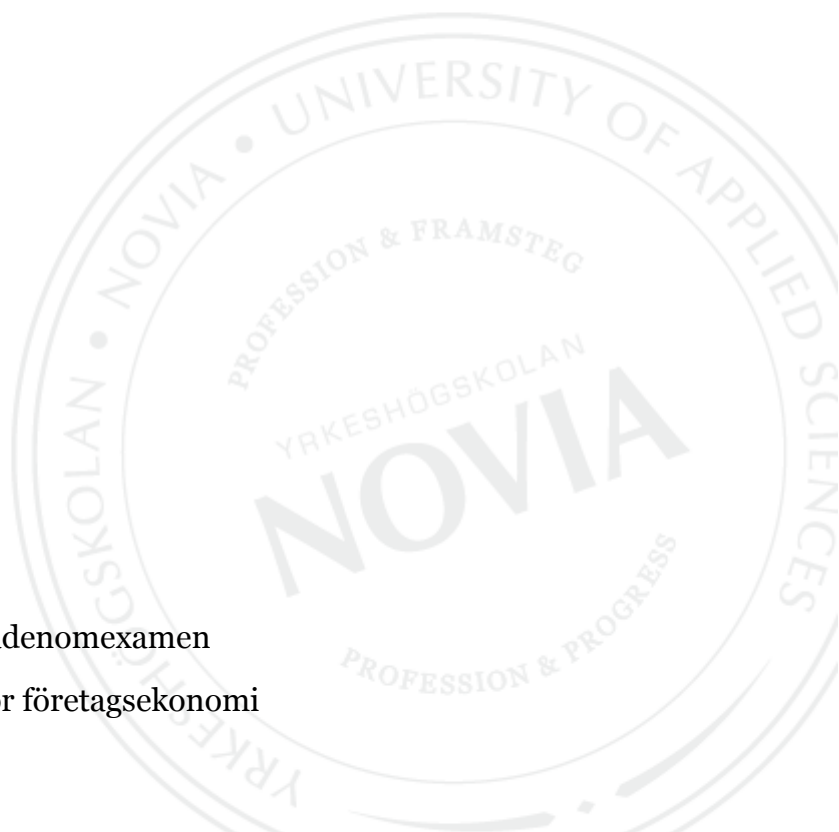

Skuldsanering för privatpersoner

Skuldsatt blir fri

Pamela Wikholm

Examensarbete för rättstradenomexamen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Åbo 2011

EXAMENSARBETE

Författare: Pamela Wikholm

Utbildningsprogram och ort: Företagsekonomi, Åbo

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Juridik

Handledare: Rita Sourander

Titel: Skuldsanering för privatpersoner – skuldsatt blir fri

Datum 9.5.2011

Sidantal 31 + 3

Bilagor 1

Sammanfattning

Syftet med detta arbete är att redogöra för vad en skuldsanering är, om skuldsanering är ämnat för att främja lättsinnigt leverne, eller om skuldsanering är en möjlighet till frihet från sina skulder för personer som blivit överskuldsatta i ett försök att trygga sin utkomst och klara det vardagliga livets utgifter.

Examensarbetet grundar sig på kvalitativa metoder då det är uppbyggt på lagstiftning, litteratur och rättsfall. Skuldsaneringslagen trädde i kraft 1993 för att erbjuda ekonomisk rehabilitering för gäldenärer samtidigt som borgenärer skall främjas.

Skuldsanering enligt skuldsaneringslagen innebär att en fysisk person helt eller delvis befrias ifrån betalningsansvaret för sina skulder. Det måste fastställas att det inte är möjligt för gäldenären att på något annat sätt inom en skälig tidsperiod kunna bli fri från sina skulder. Skulderna måste ha uppkommit under seriösa omständigheter och gäldenären bör ha ansträngt sig för att lösa sin situation med borgenärerna. Alla fordringar som har uppkommit före den dag då skuldsaneringsförfarandet inleds i tingsrätten, skall ingå i skuldsaneringen. Gäldenären beviljas skuldsanering om det inte finns några hinder för detta och följer sedan ett betalningsprogram en viss tid. Då gäldenären har fullföljt betalningsprogrammet är han eller hon befriad från de skulder som omfattades av skuldsaneringen.

Språk: svenska

Nyckelord: skuldsanering, gäldenär, borgenär

BACHELOR'S THESIS

Author: Pamela Wikholm

Degree Programme: Bachelor of Business Administration

Specialization: Jurisprudence

Supervisors: Rita Sourander

Title: Debt restructuring – debtor becomes free

Date 9.5.2011

Number of pages 31 + 3

Appendices 1

Summary

The purpose of this thesis is to explain what a debt restructuring is. The reader, based on this thesis, is able to assess whether or not the purpose with debt restructuring is to promote frivolous living, or if it is a chance for a debtor, who has run into debt when he or she tried to provide for living, to get out of debt. This thesis is based on legislation, literature and cases. Debt restructuring law was enacted in 1993 in order to offer economic rehabilitation to the debtor as well as to be beneficial for the creditors. Debt restructuring according to debt restructuring law means that an individual can be released completely or partially from his or hers debts. It has to be confirmed that it is not possible in any other ways to get out of debt within a reasonable period for the debtor. Moreover, the debtor has to has run into debt under reasonable circumstances and has tried his or hers best to reach an agreement with the creditors. Every debt that has arisen before the day District Court has made the court order to begin the procedure of a debt reconstruction is taken account of in the case. If there are no lawful excuses, the debtor is granted debt reconstruction, and has to follow a payment plan for a certain time. When the debtor has completed the payment plan he or she is released from the debts that the debt restructuring included.

Language: english

Key words: debt restructuring, debtor, creditor

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Skuldsanering	2
3 Skuldsaneringens förutsättningar och hinder	5
3.1 Förutsättningar.....	5
3.2 Hinder.....	7
3.2.1 Hinder som grundar sig på oärlighet.....	8
3.2.2 Lättsinnig skuldsättning.....	10
3.2.3 Skäl att anta att gäldenären inte kommer att iakttä betalningsprogrammet	12
3.2.4 Tidigare beviljad skuldsanering	13
3.3 Situationer då skuldsanering beviljas trots hinder.....	13
4 Ansöknings- och handlägningsprocessen	14
4.1 Frivillig skuldsanering.....	15
4.2 Uppgörande av ansökan.....	15
4.3 Tingsrättens handläggning	18
4.3.1 Tingsrätten undersöker ansökan.....	18
4.3.2 Utlåtande av borgenärer.....	18
4.3.3 Beslut om inledande av skuldsanering	19
4.3.4 Fastställande av betalningsprogram.....	20
5 Betalningsprogram	21
5.1. Betalningsmån	22
5.2 Nollprogram i korthet	26
5.3 Betalningsprogrammets längd.....	26
5.4 Betalningsprogrammet förfaller	27
6 Ändringssökande	27
7 Slutsatser.....	28
Källförteckning	32
Bilaga 1	

1 Inledning

"Såvida inte samhället lyckas med att avskaffa arbetslöshet, sjukdom, skilsmässor, dödsfall, bristande socialt stöd och möjligen vissa personliga egenheter som godtrogenhet eller ointresse för ekonomi, är överskuldssättning som fenomen här för att stanna. Kreditsamhället är här för att stanna men leder ibland till överskuldssättning. Detta betyder inte att överskuldssättningen inte kan begränsas, visst kan den det. Men det innebär att samhället måste kunna hantera den överskuldssättning som faktiskt förekommer. Att avfärda överskuldssättningen som ett problem för ett fåtal förlorade själar fungerar inte. Samhället har mycket att vinna på att erkänna de omfattande negativa konsekvenserna av överskuldssättning och att försöka mildra dess konsekvenser. Förutom att det minimerar det mänskliga lidandet för den överskuldssatte leder det till vinster för samhället och borgenärerna." (Kronofogdemyndigheten 2008, s. 67).

Jag har valt att göra mitt examensarbete om insolvensförfarandet skuldsanering. Fastän skuldsanering är ett vanligt fenomen i dagens samhälle, är det inte alla skuldsatta och övriga personer som känner till att det finns ett förfarande som befriar en skuldsatt fysisk person antingen helt eller delvis från sina skulder.

Mitt syfte med detta arbete är att klarlägga för läsaren vad en skuldsanering är. Jag strävar till att läsaren skall kunna utgående ifrån detta arbete bedöma om skuldsanering är ämnat för att främja lättsinnigt leverne, eller om skuldsanering är en möjlighet till frihet från sina skulder för personer som blivit överskuldssatta i ett försök att trygga sin utkomst och klara det vardagliga livets utgifter.

I dagens samhälle finns det olika typer av människor. Det finns människor som avsiktligt lever över sina tillgångar med hjälp av kreditkort och snabblån med mera. Sedan finns det människor vars vardag går ut på att klara av sina skulder. De kan vara överskuldssatta på grund av arbetslöshet eller sjukdom. De kan vara överskuldssatta i ett försök att genom fortsatt belåning klara av sina övriga skulder. De kan vara aktiva i arbetslivet och inte

onöda en cent, men trots detta räcker inkomsten inte till att täcka avbetalningarna på skuldbeloppen.

Är skuldsanering således ämnat för att främja lättsinnigt leverne, eller är det en privatpersons chans att få sin ekonomi upprättad genom skuldsanering? Blir den skuldsatte fri från alla sina skulder?

Examensarbetet grundar sig på kvalitativa metoder då det är uppbyggt på lagstiftning, litteratur och rättsfall. Rättsfallen kommer att användas ur ett belysande perspektiv. Jag begränsar mig till att ta upp om skuldsanering för enskilda privatpersoner, jag går inte närmare in på skuldsanering för näringsidkare samt då flera personer söker skuldsanering tillsammans. Jag går inte heller närmare in på de undantag som finns gällande betalningsprogram och betalningsmån, eller förfarandet ändring av betalningsprogram. Som bilaga finns en ordlista som definierar några termer som kommer upp i det här arbetet.

2 Skuldsanering

I detta kapitel av arbetet kommer jag att gå in på vad en skuldsanering är. Jag kommer att ta upp hur ett sådant förfarande har uppkommit och vilka orsakerna var till att Lag om skuldsanering för privatpersoner stiftades. Vidare kommer detta kapitel att informera i vilken mån möjligheten till att eventuellt bli befriad från sina skulder har utnyttjats av skuldsatta personer i Finland.

En skuldsanering är ett insolvensförfarande. Med insolvens avses att en gäldenär inte kan betala sina skulder då de förfaller till betalning och att denna oförmåga inte endast är tillfällig. Detta insolvensförfarande omfattar gäldenärens samtliga skulder. Skuldsanering för privatpersoner är ett så kallat rekonstruktionsförfarande med hjälp av vilket en person som råkat i svåra skuldsättningsproblem kan få ordning på sina ekonomiska angelägenheter. Vad som menas med ”svårt” skuldsatt avgörs från fall till fall, då det inte finns någon lagstadgad gräns för hur stora skulder man skall ha för att kunna ansöka om skuldsanering. Hur en skuldsanering går till, vem som kan ansöka om en sådan samt vilka

förutsättningarna är för att bli beviljad skuldsanering definieras i kapitel 3 och 4. (Europeiska kommissionen 2006; Rättsväsendet a).

År 1993 stiftades Lag om skuldsanering för privatpersoner (härefter skuldsaneringslagen). Denna lag kom till efter att ett lagförslag uppgjordes 1992. Meningen med ett nytt insolvensförfarande som skuldsanering var att hjälpa privatpersoner som hamnat i ekonomiska svårigheter och rehabilitera deras ekonomi. Målet var att skuldproblemen i första hand skulle lösas på frivillig basis, det vill säga genom att gäldenären kom överens med sina borgenärer om en så kallad frivillig skuldsanering som definieras närmare i kapitel 4.1, och i andra hand genom en skuldsanering som handläggs i en tingsrätt.

Skuldsättningen i hushållen i Finland ökade märkbart på 1980-talet. Detta berodde på den finansiella avregleringen som ledde till kreditexpansion och en snabb tillväxt i konsumtionen. Hushållens skuldsättningsgrad, med vilket menas skuldbeloppets förhållande till nettoinkomsterna, steg under 1980-talet från en nivå på 50 % till nästan 85 %. År 1992 uppskattades skuldsättningsgraden i hushållen till ca 80 %. Då regeringens proposition om skuldsaneringslagen skrevs år 1992 så var det de unga åldersgrupperna som hade mest skulder, speciellt 25-34-åringar och barnfamiljer. Minst skulder hade över 44-åriga barnlösa par samt de hushåll som bestod av över 65-åriga ensamstående personer.

Tagandet av bostadslån ökade kraftigt i slutet av 1980-talet. Bostadslånen var en betydande del av gäldenärernas skulder. I slutet av 1980-talet var andelen bostadslån av hushållens alla skulder cirka 70 %. År 1992 hade cirka 715 000 hushåll bostadslån. Samma år var beloppet på bostadslånen i hushållen i medeltal 159 000 mark. Hushållens övriga skulder var inte lika stora som bostadsskulderna. År 1991 var konsumtionskrediternas belopp cirka en tredjedel av bostadsskuldernas belopp.

I samband med att hushållens skulder växte så gick det naturligtvis en större del av de månatliga inkomsterna till att betala av dessa skulder, räntor och övriga kreditavgifter och lånekostnader än förut. Att dessa utgifter växte betydde att hushållen hamnade vara försiktiga med hur mycket pengar de använde till annat än avbetalning på skulderna.

Oväntade ökade utgifter eller minskade inkomster kunde betyda en stor risk för hushållens ekonomi.

Den vanligaste orsaken till överskuldsättning då lagen stiftades var någon form av oförutsägbar förändring i en privatpersons ekonomi. Sjukdom, arbetsoförmåga eller splittring av familjen är exempel på orsaker som kunde leda till skuldproblem i hushållen. Om dylika händelser inte skulle ha ägt rum så hade hushållet haft koll på sin ekonomi och klarat av sina skulder. En del av hushållens skuldproblem berodde dock på att skulderna hade blivit tagna utan noggrant övervägande och till ett större belopp än vad betalningsförmågan räckte till.

Dessa överskuldsättningar ledde naturligtvis till att hushållen inte kunde betala tillbaka sina skulder. Det var i borgenärernas intresse att få sina pengar tillbaka, och detta skede oftast genom utmätning. Det här orsakade utmätningsavgifter och betalningsavgifter för gäldenärerna och nya betalningsrater gick hela tiden vidare till utmätning och väntade på att bli betalade, gäldenärerna var således fast i det så kallade skuldträsket. Detta drabbade förstås även banker och övriga kreditgivare, de fick inte sina pengar tillbaka inom en skälig tid eller överhuvudtaget.

Behovet av en ny sorts lag, med vilken det gick att utreda och lösa privatpersoners skuldproblem, var stort. Den nya lagen skulle trygga alla de parter ställning som var involverade i skuldproblemen. Gäldenären skulle få en möjlighet att rehabilitera sin ekonomiska situation medan borgenärerna skulle få sin rättmätiga andel av gäldenärens inkomster och tillgångar. Nackdelarna och kostnaderna skulle bli så små som möjligt för samhället. Således blev skuldsaneringslagen till och denna är ämnad att gynna både gäldenären och borgenärerna. (RP 183/1992; SOU 2004:81 s. 87; Uitto 2010, s. 5; Hagberg, Jonung, Kiander & Vartia 2006, s. 100-103).

Skuldsaneringsarbetsgruppen inom justitieministeriet har år 2011 föreslagit att en ny skuldsaneringslag skall stiftas. En hel del förändringar har kommit på förslag men den viktigaste ändringen jämfört med nuläget skulle vara att det belopp som drivs in av

gäldenären skall inkomstanpassas, så att det inte uppstår någon tilläggsprestationsskyldighet. Dessutom är det bland annat även meningen att kreditgivarnas handlande skall beaktas i den nya lagen, det skall uppmärksammas hur kreditgivarna har försäkrat sig om gäldenärens betalningsförmåga. (Justitieministeriet 2011).

Statistikcentralen publicerar statistik över privatpersoners skuldsaneringsärenden som inkommit till tingsrätterna i landet samt slutbehandlats där. Efter att skuldsaneringslagen trädde i kraft år 1993 har det totalt inlämnats mer än 101 000 ansökningar om skuldsanering för privatpersoner till tingsrätterna. Under åren 1993-1996 då lagen nyss trätt i kraft kom det in cirka 10 000 – 14 000 ansökningar per år. År 2010 inlämnades 3257 ansökningar om skuldsanering för privatpersoner till tingsrätterna, vilket är en ökning med 334 ansökningar jämfört med året innan. (Statistikcentralen 2011; SOU 2004:81 s. 88).

3 Skuldsaneringens förutsättningar och hinder

Är det möjligt att leva över sina tillgångar och skuldsätta sig upp över öronen, för att sedan bli befriad från skulderna genom skuldsanering? En gäldenär kan inte beviljas skuldsanering om det inte finns förutsättningar för detta. Även om det finns förutsättningar, kan ansökan avslås om det finns ett lagstadgat hinder för skuldsanering och det inte finns vägande skäl för skuldsanering. (Rättsväsendet b, s. 5).

3.1 Förutsättningar

Skuldsanering kan beviljas åt privatpersoner vars hemort är Finland. Med hemort menas att sökanden bor i Finland och har där sin stadigvarande bostad och sitt hem. Sökandens nationalitet har dock ingen betydelse. Skuldsanering kan således beviljas åt en utlänning som bor i Finland. Det har ingen betydelse om sökanden jobbar utomlands, eller om skulden är tagen i ett annat land. Därmed kan lån som en finländare har tagit i Sverige

saneras enligt skuldsaneringslagen. Sökanden får inte vara försatt i konkurs. (Uitto 2010, s. 26).

Den allmänna förutsättningen för skuldsaneringen är att gäldenären är insolvent och ingen ändring gällande detta är att förvänta. Den huvudsakliga orsaken till att en gäldenärs betalningsförmåga har försämrats väsentligt skall vara på grund av sjukdom, arbetsförmåga, arbetslöshet eller annan förändring som inte beror på gäldenären själv. Skuldsanering kan även beviljas en insolvent gäldenär vars betalningsförmåga inte beror på ovan nämnda om det i övrigt föreligger vägande skäl för en skuldsanering med beaktande av beloppet av skulderna i förhållande till gäldenärens betalningsförmåga. Om sökanden är insolvent framgår ur ansökan och dess bilagor, där inkomsterna, utgifterna, förmögenheten och skulderna utreds. Om skulderna inte ännu har förfallit till betalning, är gäldenären inte insolvent. Även en skuld som kommer i framtiden att uppstå kan inte räknas som orsak till att en person skulle vara insolvent. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 3 kap. 9 §; Rättsväsendet b, s. 5; Europeiska kommissionen 2006; Uitto 2010 s. 28, 36).

Vid en bedömning om det finns förutsättning för skuldsanering skall det göras en bedömning av gäldenärens betalningsförmåga, om gäldenären kan räknas som insolvent eller ej. Vid denna bedömning tas i beaktande följande punkter:

- pengar som uppstår vid en realisering av gäldenärens förmögenhet
- gäldenärens inkomster samt förvärvsmöjlighet med hänsyn till ålder, arbetsförmåga och övriga omständigheter
- gäldenärens nödvändiga levnadskostnader
- gäldenärens eventuella underhållsskyldighet, samt
- övriga faktorer som inverkar på gäldenärens ekonomiska situation

(Uitto 2010, s. 29; Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 2 kap. 4 §).

3.2 Hinder

Fastän en gäldenär har förutsättningar för skuldsanering kan ansökan förkastas om det i lagens finns ett hinder. En stor del av hindren för beviljandet av skuldsanering har samband med gäldenärens ohederlighet antingen vid skuldsättningen eller vid skötseln av skulderna. (Konsumentverket a; Uitto 2010, s. 46).

Skuldsanering kan inte beviljas någon som har möjlighet att inom en rimlig tid klara av sina skulder genom att sälja annan egendom än sådan som hör till bastryggheten (begreppet bastrygghet definieras närmare i punkt 5.1), genom att minska sina utgifter eller genom att öka sina inkomster. Skuldsanering kommer heller inte på fråga då skulderna inom en rimlig tid kan betalas genom utmätning av lönen. Skuldsanering kan heller inte beviljas om det är fråga om tillfällig insolvens som kan bero på exempelvis studier, moderskapsledighet eller temporär arbetslöshet. (Konsumentverket 2005, s. 7-8).

De allmänna hindren för en skuldsanering är enligt Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 3 kap. 10 § följande:

”1) gäldenären har påförts betalningsskyldighet på grundval av ett brott och det inte kan anses motiverat att bevilja skuldsanering med beaktande av skuldens belopp, brottets art, den skadelidandes ställning och övriga omständigheter,

2) gäldenären som misstänkt är föremål för förundersökning för ett brott eller åtalad för ett brott eller honom har tillskrivits ett brott och skuldsanering kunde förvägras med stöd av 1 punkten, om gäldenären påförs betalningsskyldighet på grundval av brottet,

3) skuld som kan anses betydande har uppkommit i näringsverksamhet i vilken har förfarits grovt otillbörligt mot borgenärerna eller i vilken väsentligen har försummats lagstadgade skyldigheter eller vilken huvudsakligen har varit av spekulationsnatur,

4) gäldenären på grund av befintliga eller förväntade ekonomiska svårigheter på ett otillbörligt sätt har försvagat sin ekonomiska ställning eller gynnat någon borgenär eller i

övrigt ordnat sin ekonomiska ställning i syfte att skada sina borgenärer, eller om det föreligger sannolika skäl att misstänka att gäldenären har förfarit på detta sätt,

5) gäldenären i samband med utsökning har dragit sig undan, undanhållit inkomster eller tillgångar eller lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om dem,

6) gäldenären uppsåtligen lämnat borgenär felaktiga eller vilseledande uppgifter om sin ekonomiska ställning och dessa på ett väsentligt sätt har inverkat på att kredit beviljats och gäldenärens handlande med beaktande av kreditens belopp och de övriga omständigheterna kan betraktas som synnerligen klandervärt,

7) det med beaktande av grunden för skulderna och omständigheterna vid deras uppkomst, gäldenärens sätt att sköta sin ekonomi eller andra omständigheter kan dras slutsatsen att det är sannolikt att gäldenärens skuldsättning är avsiktlig med inriktning på en skuldsanering eller uppenbart lättsinnig med beaktande av hurdan omsorg det skäligen kan förutsättas av en person i hans ställning under sådana omständigheter,

8) gäldenären har lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter om sin ekonomiska ställning för att beviljas skuldsanering, underlåtit att utreda möjligheterna till en förlikning, försummat den i 6 § stadgade skyldigheten att lämna uppgifter eller den i 7 § stadgade skyldigheten att medverka, brutit mot det i 12 § stadgade betalningsförbudet och förbudet att ställa säkerhet eller annars genom sitt handlande eller sina försummelser försvårat skuldsaneringen,

9) det finns grundad anledning att anta att gäldenären inte kommer att iaktta betalningsprogrammet, eller

10) gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering.”

3.2.1 Hinder som grundar sig på oärlighet

De flesta hinder för beviljandet av skuldsanering grundar sig som sagt på oärlighet, det tyder punkterna 1 – 8 ur skuldsaneringslagens 10 § på som är definierade i punkt 3.2. I den här punkten av arbetet kommer jag endast att kort upp vad som kan räknas som oärlighet och låta ett rättsfall statuera som exempel.

Skuldsanering kan inte beviljas då gäldenärens betalningsskyldighet beror på att gäldenären begått brott, eller då gäldenären misstänks för brott. Brott som skulle utforma hinder för beviljandet av skuldsanering är inte uppräknade i skuldsaneringslagen. I praktiken handlar det oftast om brott som är förknippade med gäldenärsbrott. Enligt 39 kapitlet i strafflagen är gäldenärsbrott brott där en gäldenär som hamnat i betalningssvårigheter avsiktligt skadar eller äventyrar borgenärernas rättigheter för att skaffa sig ekonomisk vinning. Gäldenärsbrott kan även förorsaka skada åt kreditverksamheten och näringslivet. (Uitto 2010, 48 - 49; Lahti & Koponen 2007, s. 105).

Övrig oärlighet är enligt skuldsaneringslagens 10 § då gäldenären till exempel ger borgenärerna vilseledande eller felaktiga uppgifter om sin ekonomiska ställning för att borgenärerna skall bevilja gäldenären kredit, gäldenärer har gett felaktiga eller undanhållit uppgifter för utsökningsverket, eller då gäldenären har försökt få sin skuldsanering beviljad genom att uppge felaktiga uppgifter i sin ansökan till tingsrätten.

Ett exempel på det ovan nämnda utgör Högsta domstolens prejudikat HD:2006:47. Frågan i Högsta domstolen var i det här fallet om gäldenärernas ålder, hälsotillstånd och den tid som förflutit från skuldsättningen utgjorde vägande skäl att bevilja skuldsanering då betalningsskyldigheten till betydande del förorsakats av ekonomisk brottslighet och sådant förfarande i näringsverksamhet som ansetts grovt otillbörligt mot borgenärerna. Makarna A och B ansökte i december 2003 om skuldsanering vid Raseborgs tingsrätt. Tingsrätten ansåg att det fanns hinder för skuldsanering då båda sökandena hade påförts betalningsskyldighet på grundval av brott, och en del av skulderna hade uppstått i en näringsverksamhet där sökandena hade förfarit på ett sätt som hade varit ämnat att skada borgenärerna. En stor del av skulderna hade uppkommit genom ekonomisk brottslighet. Ingen av sökandena hade uppnått pensionsålder. Sökanden A hade inte gjort några som helst försök till att lösa sin skuldsituation. Sökanden B hade trots hälsoproblem utfört arbete som kanslist och betalat en del av skulderna via utmätning. Tingsrätten förkastade ansökan. Sökandena överklagade beslutet i Helsingfors hovrätt, som inte ändrade tingsrättens beslut. Handläggningen fortsatte i Högsta domstolen. Denna har konstaterat att brottsrelaterad betalningsskyldighet och otillbörligt förfarande gentemot borgenärerna visar på sådant beteende hos gäldenärerna som inte kan accepteras med tanke på upprätthållandet av betalningsmoralen bland befolkningen. Skulderna som har uppkommit

på grundval av brott utgör cirka 40 % av A:s och 49 % av B:s skulder. Det är relativt längesen gäldenärerna har skuldsatt sig, och bland annat deras ålder talade i viss mån för beviljande av skuldsanering. En skuldsanering skulle även ha haft en stor betydelse för gäldenärerna med beaktande av skuldbeloppen. För A:s del kan det inte bevisas om han har vidtagit några åtgärder för att betala tillbaka sina skulder. B däremot har varit aktiv i arbetslivet trots att hennes hälsotillstånd var svagt. Hon led av diabetes, högt blodtryck, svår hjärtsjukdom och sarkoidosis och var i behov av regelbunden medicinering. Högsta domstolen ansåg att det inte fanns vägande skäl för att bevilja gäldenärerna skuldsanering, och ändrade således inte hovrättens beslut.

I det här fallet har skuldsaneringen inte beviljats på grund av att gäldenärerna har varit ohederliga. En stor del av deras skulder har uppkommit på grund av ekonomisk brottslighet och de har förfarit i en näringsverksamhet på ett sätt som har varit ämnat att skada borgenärerna. Gäldenärerna har heller inte visat att de vidtagit åtgärder för att sköta sina skulder på bästa sätt. Trots försvagat hälsotillstånd hos den ena sökanden och att en skuldsanering skulle ha betytt mycket för gäldenärerna, så var detta inte tillräckligt vägande skäl för att en skuldsanering hade beviljats trots hinder.

3.2.2 Lättsinnig skuldsättning

Skuldsanering kan inte beviljas åt någon som kan bevisas ha skuldsatt sig lättsinnigt. Det finns flera definitioner på vad som anses som lättsinnig skuldsättning. En skuld kan tyda på lättsinnighet om skulden är tagen för till exempel allmän konsumtion. Lättsinnig skuldsättning kan också vara då gäldenären redan i det skede då denne tog skulden visste att han eller hon inte har möjlighet att betala tillbaka skulden samt att det inte finns några förbättringar att vänta gällande hans eller hennes betalningsmöjligheter. Om gäldenären redan är svårt skuldsatt kan tagandet av en ny skuld anses lättsinnigt om det inte är för att trygga gäldenärens utkomst. Gäldenärens sätt att sköta sina skulder kan även tyda på lättsinnighet. Gäldenärens betalningssvårigheter kan ha ökat på grund av att gäldenären har försummat att betala sina skulder då han eller hon har haft möjlighet till detta, och istället använt pengarna till allmän konsumtion som inte hör till grundskyddet som definieras i punkt 5.1.

Vid utredning av om en gäldenär har skuldsatt sig lättsinnigt skall således tas i beaktande grunderna för skulderna och hur de har uppstått, gäldenärens sätt att sköta sin ekonomi samt övriga förhållanden. Frågor som bland andra skall besvaras vid bedömningen är följande:

- har gäldenären ekonomiskt haft möjlighet att sköta sina skulder?
- hur har gäldenären skött sina skulder?
- har gäldenären skuldsatt sig ytterligare då han eller hon redan haft betalningssvårigheter?
- vad har varit syftet med skulderna: skuld för bostad eller överlevnad, eller endast för konsumtion?

För att lättsinnig skuldsättning skall kunna vara ett hinder för beviljandet av skuldsanering måste skuldsättningen vara uppenbart lättsinnig. Med uppenbart lättsinnig menas att det skall framgå att gäldenären är fullkomligt likgiltig då det gäller att betala tillbaka skulderna. Likgiltighet märks oftast på det att gäldenären har ett stort antal olika sorters skulder. Skulderna är oftast av relativt små belopp.

Om gäldenären vid skuldsättningstillfället har haft möjlighet att betala sina skulder och inte har varit medveten om någonting sådant som skulle kunna inverka negativt på dennes betalningsmöjligheter, kan det inte anses vara frågan om lättsinnig skuldsättning. Lätt överskattning av sin ekonomiska situation räknas som en mänsklig faktor, om en gäldenär har överskattat sin ekonomi och är i den tron att han eller hon skall klara av att betala den skuld som han eller hon tar, så kan inte heller detta räknas som lättsinnig skuldsättning. (Uitto 2010, s. 70 - 75; Koskinen 1995, s. 4 – 5).

Nedan följer ett rättsfall som är ett exempel på ett fall som stöder en del av ovan nämnda. En gäldenär som har skuldsatt sig uppenbart lättsinnigt har ansökt om skuldsanering, och ansökan har förkastats. Han har skuldsatt sig genom att ta konsumtionskrediter, samt gå i borgen för andra personer som i sin tur inte har betalat sina konsumtionskrediter. Då någon går i borgen för en annan person, bör han eller hon känna till riskerna med detta. Gäldenären har ännu då han varit arbetslös gått i borgen för någon. Då han har gjort detta

då han var arbetslös och vetat att det kan leda till ytterligare skulder för honom samt då han var medveten om att han saknar betalningsförmåga, räknas detta som lättsinnig skuldsättning. Gälldenären har inte handlat förnuftigt och varit likgiltig till att betala tillbaka skulderna.

HD:1995:17

”A, hans sambo och en tredje person hade ömsesidigt gått i borgen för varandras konsumtionskrediter. Främst på den grund att A hade gått i borgen ännu efter att han blivit arbetslös ansågs han ha skuldsatt sig uppenbart lättsinnigt. Skuldsanering beviljades inte.”

3.2.3 Skäl att anta att gälldenären inte kommer att iaktta betalningsprogrammet

Enligt skuldsaneringslagen kan skuldsanering inte beviljas då det finns grundad anledning att tro att gälldenären inte kommer att fullfölja betalningsprogrammet. För att det skall vara förnuftigt att bevilja gälldenären skuldsanering måste tingsrätten som beviljar detta kunna lita på gälldenärens vilja och förmåga att fullfölja betalningsprogrammet. Om gälldenären till exempel gjort upp betalningsplaner med enskilda borgenärer men inte fullföljt betalningsplanerna, eller om gälldenären har uppgjort betalningsplaner med utsökningsverket och inte heller de har fullföljts, så är det trots allt inte tillräcklig grund för att anta att gälldenären inte skulle fullfölja sitt betalningsprogram i en skuldsanering. Däremot kan tingsrätten anta att gälldenären inte kommer att klara av att fullfölja betalningsprogrammet om han eller hon har många skulder som inte omfattas av skuldsaneringen, och borgenärerna för de skulderna driver in sina skulder av gälldenären på normalt sätt tillika som gälldenären skall följa sitt betalningsprogram. Om en gälldenär i övrigt skulle kunna bli beviljad skuldsanering trots någon form av brottslig verksamhet, kan brottsligt uppförande även tyda på otillförlitlighet. Om gälldenären till exempel gör sig skyldig till ett brott för vilket han eller hon hamnar i fängelse för en längre tid, kan tingsrätten anta att han eller hon inte klarar av att fullfölja sin betalningsskyldighet. (Uitto 2010, s. 82 - 83).

3.2.4 Tidigare beviljad skuldsanering

En gäldenär kan i princip beviljas skuldsanering endast en gång under sin livstid. Skuldsaneringens syfte är ju att under en längre tidsperiod rehabilitera gäldenärens ekonomi. Däremot är inte syftet med skuldsanering att det blir en form av nödlösning som gäldenären alltid kan använda sig av då han eller hon råkar ut för betalningssvårigheter. Ett sådant förfarande skulle dra ner på betalningsmoralen bland befolkningen. Därför är den strikta utgångspunkten att skuldsanering kan beviljas åt samma person endast en gång. Detta gäller både då gäldenären har fullföljt sitt betalningsprogram, samt då betalningsprogrammet av någon anledning har förfallit. Borgenärerna och tingsrätten kan ha svårt att få information om att gäldenären tidigare har beviljats skuldsanering, om inte gäldenären själv meddelar detta i sin ansökan om skuldsanering. Detta beror på att uppgifterna tas bort ganska snabbt från de register som tas upp i punkt 4.2. Endast en skuldsanering som är beviljad av en tingsrätt kan räknas som hinder för beviljandet av ny skuldsanering. En så kallad frivillig skuldsanering som är uppgjord mellan gäldenären och borgenärerna och inte är fastställd av tingsrätten, utformar inte hinder för beviljandet av en skuldsanering av tingsrätten. (Uitto 2010, s. 83 - 85).

3.3 Situationer då skuldsanering beviljas trots hinder

I vissa situationer kan skuldsanering beviljas fastän ett allmänt hinder föreligger om det finns vägande skäl för att bevilja gäldenären en skuldsanering. Detta kan vara med hänsyn till den tid som har förflutit sedan gäldenären skuldsatte sig, gäldenärens åtgärder för betalning av sina skulder och gäldenärens övriga förhållanden samt skuldsaneringens betydelse för gäldenären och borgenärerna. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 3 kap. 10 a §).

Helsingfors hovrätts ärende 14.10.2004/4010 S 04/2258 är ett exempel där frågan är om vägande skäl vinner över ett hinder. I det fallet fanns ett hinder för skuldsanering då gäldenären tidigare blivit beviljad skuldsanering för tiden 1.1.1996 – 31.12.2000. Gäldenärens sjukdom HIV lade inte grund till rättighet att inte sköta sina ekonomiska

angelägenheter, men det gjorde faktumet att gäldenären inte skötte avbetalningen på sina skulder mycket lättare att tolerera. Med beaktande av gäldenärens sjukdom, skuldsaneringens betydelse för honom eller henne, samt hur litet skuldbeloppet var, fanns det förutom ett hinder även vägande skäl för beviljandet av skuldsanering. Detta bevisar att skuldsanering kan beviljas om det finns tillräckligt vägande skäl för detta. Det är dock inte vanligt att personer får en chans till i livet att få ordning på sin ekonomi genom skuldsanering. (Uitto 2010, s. 87).

4 Ansöknings- och handläggningsprocessen

Gäldenären skall ansöka om skuldsanering hos tingsrätten i sin hemkommun. För den som ansöker om skuldsanering är det skäl att först vända sig till kommunens ekonomi- och skuldrådgivare. Innan gäldenären sedan lämnar in en ansökan om skuldsanering skall han eller hon reda ut möjligheterna att ingå en förlikning med sina borgenärer. Om någon överenskommelse inte kan nås, kan gäldenären ansöka om skuldsanering hos tingsrätten. Om det finns förutsättning för skuldsanering fastställer tingsrätten sedan ett betalningsprogram som motsvarar gäldenärens betalningsförmåga. Den genomsnittliga handläggningstiden för ett skuldsaneringsärende är 7 månader. (Rättsväsendet a; SOU 2004:81 s. 87).

Äkta makar, medgäldenärer samt gäldenären och en borgensman kan ansöka om skuldsanering gemensamt. Sökandena skall dock lämna in skilda ansökningar och i dessa skall framgå varför sökandena vill att deras ansökningar skall handläggas tillsammans. Grunden för en gemensam ansökan kan vara till exempel att sökandenas bostad utgör säkerhet för en gemensam skuld eller att en skuld som sökandena gemensamt är ansvariga för utgör en betydande del av sökandenas skulder. Då det är fråga om gemensam ansökan kan ansökan om skuldsanering inlämnas till tingsrätten i någondera sökandens hemkommun. (Rättsväsendet b, s. 1; Uitto s. 97-98).

4.1 Frivillig skuldsanering

Skuldsanering är det yttersta alternativet för att lösa överskuldsättningsproblem. En gäldenär bör förrän han eller hon inlämnar sin ansökan om skuldsaneringen till tingsrätten diskutera med borgenärerna om möjligheten att uppnå en överenskommelse, en så kallad frivillig skuldsanering. Om gäldenären når en överenskommelse med borgenärerna, skall denna överenskommelse följa principerna för en vanlig skuldsanering. Månadsratens belopp skall räknas enligt samma principer som i en domstols fastslagna betalningsprogram. Om en gäldenär inte accepterar ett förslag från en borgenär på grund av att månadsraten är enligt gäldenärens tycke för stor, så betyder detta att gäldenären i alla fall har försökt nå en överenskommelse. Från gäldenären kan inte krävas en större summa än den som gäldenären skulle betala enligt skuldsaneringslagen. Det har även Kouvola hovrätt konstaterat i ärendet 29.11.1995/2617 S 95/571 där en borgenärsbank hade föreslagit att gäldenären skulle betala till banken 600 mark i månaden. Eftersom gäldenären inte hade någon betalningsmån över huvudtaget, var denna inte skyldig att acceptera borgenärens förslag. Således hade gäldenären utrett sina möjligheter till överenskommelse med borgenären. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 3 kap. 11 §; Uitto 2010, s. 26, 95).

4.2 Uppgörande av ansökan

Ansökan om skuldsanering skall göras på en av justitieministeriet fastställd blankett som sedan inlämnas till tingsrätten. Om ansökan inte är gjord med en sådan blankett finns det risk att ärendet lämnas utan prövning. Ansökningsblanketten finns att få hos tingsrätter, ekonomi- och skuldrådgivare, rättshjälpsbyråer samt på rättsväsendets webbsidor. Ekonomi- och skuldrådgivarna hjälper till med att fylla i blanketten. (Förordning om skuldsanering för privatpersoner 1993/58 1 §; Rättsväsendet b, s. 1; Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 8 kap. 50 §).

Till ansökan skall gäldenären bifoga en skuldsättningshistorik. Skuldsättningshistoriken är en fritt formulerad redogörelse över hur skulderna har uppstått samt med vilka inkomster

och tillgångar sökanden har tänkt betala skulderna. Även andra intyg och redogörelser över de omständigheter som inverkar på gäldenärens betalningsförmåga samt över andra omständigheter som är av betydelse för skuldsanereringen måste bifogas till ansökan. Till ansökan kan även bifogas ett förslag till betalningsprogram och förslag om utredare. Nödvändiga bilagor till ansökan enligt skuldsaneringslagen:

- kopior av de tre senaste årens beskattningsintyg för gäldenären och alla andra myndiga personer som bor i samma hushåll,
- löneintyg av gäldenärens och gäldenärens eventuella makes arbetsgivare för det föregående årets och det innevarande året samt för den senaste lönebetalningsmånaden,
- kopia av beslut eller någon annan handling ur vilken det framgår gäldenärens och makens pension, arbetslöshetsdagpenning, studiestöd, moderskapspenning, stöd för vård av barn i hemmet, bostadsbidrag, annan dagpenning eller annan förmån samt för vilken tid en sådan förmån är i kraft,
- om gäldenären eller maken har lantbruksföretagarinkomst eller annan företagarinkomst skall sökanden göra en inkomstutredning för näringsidkare på en av justitieministeriet fastställd blankett (bilaga 2),
- skriftlig utredning eller annat intyg från utbetalaren över gäldenärens eller makens eventuella övriga inkomster,
- kopia av handlingar ur vilka framgår hyreskostnader, vederlag och andra boendekostnader,
- kopia av domstolsutslag eller avtal ur vilket framgår underhållsskyldighet för gäldenärens barn samt summan,
- kopior av handlingar ur vilka framgår återstående skuldbelopp (för skulder som överstiger 340 euro) samt kopior av förbindelser som gäller pantsättning,
- kopior av handlingar som utvisar gäldenärens ägarandel av aktier, andelar och bostadsrätt som berättigar till besittning av en lägenhet eller annan betydande förmögenhet
- en skriftlig redogörelse för grunderna för värderingen av förmögenheten som ingår i gäldenärens ansökan, samt
- en skriftlig redogörelse för sjukdom, arbetslöshet, arbetsoförmåga eller annan förändring i förhållandena som har betydelse för ansökan.

(Förordning om skuldsanering för privatpersoner 1993/58 2 §; Rättsväsendet b, s. 7).

Skulder som omfattas av skuldsaneringslagen och kan tas med i ansökan är alla de skulder som har uppkommit innan skuldsaneringen inleddes, medräknat säkerhetsskulder och oklara eller tvistiga skulder, samt den ränta som växer på alla dessa skulder från den tidpunkt då skuldsaneringen inleds tills då betalningsprogrammet fastställs. Tidpunkten för uppkomsten av skulderna är således det som avgör om en skuld omfattas av skuldsaneringen eller inte. Skulder som har uppstått efter eller förfallit till betalning efter att skuldsaneringen har inletts, omfattas inte av skuldsaneringen. Således kommer de skulder som gäldenären tar efter att han eller hon ansökt om skuldsanering inte att saneras eller ingå på något sätt i skuldsaneringsförfarandet. Nedan exempel på rättsfall som tangerar det ovan nämnda. (Uitto 2010, s. 139 - 140).

I ansökan grupperas skulderna i tre grupper: A-skulder för vilka sökandens bostad utgör säkerhet, B-skulder för vilka säkerheten utgörs av annan egendom som sökanden innehar och C-skulder som är vanliga skulder. Över C-skulder gör sökanden två olika förteckningar, en över skulder till banker och andra kreditgivare (till exempel finansieringsbolag och kreditkortsbolag) och en över skulder till andra än banker och andra kreditgivare (till exempel skatteskulder, obetalda underhållsbidrag och obetalda räkningar). (Rättsväsendet b, s. 8).

I samband med att ansökan blir anhängig kan tingsrätten utfärda ett betalningsförbud och ett förbud mot att ställa säkerhet, ett indrivningsförbud och ett utmättningsförbud. Vid behov kan domstolen också utfärda förbud mot att verkställa vräkning eller mot återtagning av egendom som hör till gäldenärens bastrygghet. Ett interimistiskt förbud kan vara nödvändigt t.ex. då utmätningen äventyrar gäldenärens oundgängliga utkomst eller då gäldenären har för avsikt att behålla sin bostad i samband med skuldsaneringen. En gäldenär som yrkar på interimistiskt förordnande skall anteckna detta i sin ansökan, och motivera det i en bilaga. (Rättsväsendet b, s. 8).

Då ärendet blir anhängigt hos tingsrätten antecknas detta i justitieministeriets register över skuldsaneringar samt i Suomen Asiakastieto Oy:s och Bisnode Finland Oy:s kreditupplysningsregister. (Konsumentverket b; Uitto 2010, s. 84).

4.3 Tingsrättens handläggning

Skuldsanering är ett ansökningsärende, således skall ärendets behandling följa vad rättegångsbalkens 8 kapitel och skuldsaneringslagens 8 kapitel stadgar. Dessutom tillämpas till vissa delar vad som i rättegångsbalken stadgas om behandling av tvistemål. Då en ansökan om skuldsanering inkommer till en tingsrätt diarieförs den och ärendet får således ett eget diarienummer. Sedan ges ärendet vidare till en notarie eller en domare som börjar handlägga ärendet. (Uitto 2010 s. 96, 105).

4.3.1 Tingsrätten undersöker ansökan

Som det framkommer i punkt 4.2 skall en ansökan om skuldsanering vara uppgjord på en särskild blankett, i andra fall kan tingsrätten direkt lämna ärendet utan prövning då ansökan inkommer till tingsrätten. Då denna blankett har använts uppstår vanligen inga sådana problem. Om ansökan däremot är bristfällig, det vill säga om någon punkt i ansökan inte är tillräckligt utförligt ifylld eller om någon nödvändig bilaga fattas, kan tingsrätten uppmana gäldenären att komplettera sin ansökan. Tingsrätten skall i sin kompletteringsuppläsning till gäldenären enligt rättegångsbalkens 5 kapitel meddela gäldenären på vilket sätt ansökan är bristfällig, samt att ärendet kan lämnas utan prövning eller avslås om gäldenären inte inkommer med komplettering inom den tid som tingsrätten utsatt för detta. (Uitto 2010, s. 105-106; Rättegångsbalk 1734/4 5 kap. 6 §).

4.3.2 Utlåtande av borgenärer

Tingsrätten kan enligt skuldsaneringslagens 52 § efter att ha godkänt ansökan bereda borgenärerna tillfälle att ge ett utlåtande om ansökan innan tingsrätten beslutar om att

skuldsanering skall inledas eller att ansökan skall förkastas. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 8 kap. 52 §).

Tingsrätten väljer själv vilka borgenärer som skall höras i ärendet. Vanligtvis väljer tingsrätten de största borgenärerna. Hörandet av borgenärerna sker oftast skriftligt genom att tingsrätten skickar en begäran om utlåtande i skuldsaneringsärende till borgenärerna. Till denna begäran är gäldenärens ansökan som bilaga. Borgenärerna måste inlämna sina utlåtanden till tingsrätten inom en av tingsrätten utsatt tid. I tingsrätten kan även ordnas ett sammanträde dit gäldenären och borgenärerna kallas för att personligen närvara. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 8 kap. 52 §; Uitto 2010, s. 107).

Med anledning av borgenärernas utlåtanden kan tingsrätten sedan anse att det är nödvändigt att höra gäldenären. Detta kan behövas då borgenärerna har motsatt sig ansökan, eller yrkat på tilläggsutredning gällande någonting som de tycker är oklart i ärendet. Tingsrätten kan dessutom inte förkasta en ansökan förrän gäldenären har haft möjlighet att ge sitt utlåtande om borgenärernas eventuella påstående om hinder för beviljande av skuldsanering. Hörandet av gäldenären går vanligtvis till på samma sätt som hörandet av borgenärerna, det vill säga genom en skriftlig begäran om utlåtande, eller så ordnas det ett sammanträde om ärendet verkar vara stridigt. (Uitto 2010, s. 108-109).

4.3.3 Beslut om inledande av skuldsanering

Då tingsrätten har hört borgenärerna och undersökt vilka förutsättningar och eventuella hinder det finns för beviljandet av skuldsaneringen kan tingsrätten antingen förkasta ansökan eller besluta att inleda skuldsaneringen (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 8 kap. 54 §). Med inledning av skuldsanering börjar vägen till att bli fri för gäldenären! Ett inledande beslut betyder dock inte automatiskt att gäldenären är beviljad skuldsanering.

Att en skuldsanering inleds betyder att en tid för uppgörande av betalningsprogram börjar. Under den här tiden kan det ännu utredas om det finns förutsättningar för att bevilja

skuldsanering, eller om det har framkommit något hinder. Den här tiden kallas även inofficiellt för en ”fredningsperiod”. Under fredningsperioden är följande förbud i kraft: betalnings-, borgensförbindelse-, indrivnings-, utmätnings- och verkställighetsförbud. Detta innebär i korthet att borgenärerna i regel inte har möjlighet att få några pengar av gäldenären under här tiden. (Konsumentverket 2005, s. 10; Uitto 2010, s. 113-132).

I samband med beslutet om inledande av skuldsanering kan tingsrätten utse en utredare. Utredaren skall göra upp ett förslag till betalningsprogram samt utföra övriga uppgifter som tingsrätten ålägger utredaren. Utredaren kan även ges i uppdrag att ansvara för realiseringen av gäldenärens förmögenhet och allting som det innebär. Om ingen utredare har förordnats, gör gäldenären i regel upp ett förslag till betalningsprogram med ekonomi- och skuldrådgivaren. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 9 kap. 64 §, 66 §; Uitto 2010, s. 216; Konsumentverket 2005, s. 10).

4.3.4 Fastställande av betalningsprogram

Om skuldsanering beviljas fastställs ett betalningsprogram, som definieras mer ingående i kapitel 5. Tingsrätten undersöker riktigheten hos betalningsprogrammet endast till den del som borgenärerna, eventuella borgensmän och medgäldenärer eller gäldenären har framfört invändningar mot i sina utlåtanden. Om tingsrätten godkänner förslaget till betalningsprogram, fastställer den betalningsprogrammet. Det andra alternativet är att betalningsprogrammet återförvisas till utredaren eller gäldenären för ny beredning. I det här skedet kan ännu som sagt ansökan om skuldsanering förkastas, om tingsrätten i det här skedet har fått reda på omständigheter som utgör hinder för beviljande av skuldsanering. (Konsumentverket 2005, s. 10-11).

Under tiden betalningsplanen löper lever gäldenären på så kallat existensminimum, vilket innebär att denne har pengar endast till det allra nödvändigaste vilket framgår ur punkt 5.1. När saneringstiden är över är gäldenären befriad från de skulder som saneringen har omfattat.

5 Betalningsprogram

I betalningsprogrammet bestäms hur gäldenären skall betala sina skulder. När betalningsprogrammet har slutförts i sin helhet, befrias gäldenären från de skulder som betalningsprogrammet omfattat.

Betalningsprogrammets innehåll är så kallat dispositivt, det vill säga att gäldenären och borgenärerna sinsemellan kan komma överens om innehållet i betalningsprogrammet och det behöver således inte följa skuldsaneringslagen. Detta betyder att tingsrätten kan fastställa ett betalningsprogram som inte följer skuldsaneringslagen stadganden, om parterna så har kommit överens. (Uitto, 2010, s. 219).

Det vanligaste förfarandet är att den utredare som tingsrätten utsett i sitt beslut om inledande av skuldsanering uppgör ett betalningsprogram, som sedan tingsrätten fastställer. För att kunna göra upp ett betalningsprogram tar utredaren reda på gäldenärens inkomster, utgifter och förmögenhet. Dessutom tar utredaren reda på skuldernas belopp och grunder, i allmänhet på basis av vad borgenärerna uppger. Då utredaren uppgör betalningsprogrammet skall denne förhandla med gäldenären och borgenärerna, diskutera fram lämpliga lösningar med dem och bereda dem tillfälle att yttra sig om förslaget till betalningsprogram. Efter det lämnar utredaren in förslaget till betalningsprogram hos tingsrätten för fastställande. Ur betalningsprogrammet skall framgå enligt skuldsaneringslagens 5 kap. 36 §:

- ”1) den del av gäldenärens förmögenhet som inte skall realiseras,*
- 2) den faktiska eller beräknade avkastningen av realiseringen av förmögenheten samt övriga bestämmelser om förmögenheten,*
- 3) gäldenärens inkomster samt en uppskattning av den sannolika utvecklingen av inkomsterna,*
- 4) utgifterna för gäldenärens oundgängliga levnadskostnader och underhållsskyldighet samt övriga omständigheter som inverkar på hans ekonomiska ställning,*

- 5) gäldenärens betalningsmån beräknad per månad eller annan lämplig tidsperiod,
- 6) åtgärder som gäldenären skall vidta för att förbättra sin betalningsförmåga,
- 7) säkerhetsskulderna och den egendom som utgör säkerhet,
- 8) säkerhetsskuldandelen, skuldsaneringens innehåll, betalningstidtabellen och betalningsprogrammets varaktighet i fråga om säkerhetsskulderna,
- 9) vanliga skulder och den betalningsmån och de medel som används till betalningen av dem,
- 10) skuldsaneringens innehåll, betalningstidtabellen och betalningsprogrammets varaktighet ifråga om vanliga skulder,
- 11) bestämmelser om de i 13 och 18 §§ nämnda åtgärderna som gäller verkställighet, handräckning och säkringsåtgärder,
- 12) bestämmelser om grunderna för tilläggsprestationsskyldighet och hur skyldigheten skall fullgöras,
- 13) beslut om rättegångskostnaderna samt utredarens arvode och kostnader.”

(Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 5 kap. 36 §, 9 kap. 64 §, 66 §; Konsumentverket 2005, s. 10).

5.1. Betalningsmån

Betalningsmånen är skillnaden mellan gäldenärens månatliga nettoinkomst och de nödvändiga utgifterna som räknas till grundskyddet, det vill säga boendekostnader och oundgängliga levnadskostnader. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 2 kap. 5 §).

Med inkomst avses lön, arvoden och andra förmåner som betalas för arbete eller utförda tjänster. Från en förmån som betalas för arbete, till exempel kilometerersättning eller

dagtraktamente, avdras de nödvändiga utgifter som förmånen är avsedd att täcka. Med inkomster avses också inkomster från företagsverksamhet, kapitalinkomster, pensioner, arbetslöshetsdagpenning, understöd och andra sociala förmåner. Även från dessa understöd och förmåner avdras de utgifter som de avses täcka. Barnbidrag och underhållsstöd eller underhållsbidrag räknas inte som inkomst för gäldenären.

Som boendekostnader räknas hyra, skötsel- och finansieringsvederlag i bostadsaktiebolag och vederlag för nyttjande av bostadsrättsbostad. Oundgängliga utgifter för boendet är bl.a. vattenavgifter, elektricitet, värme, gas, bastu, avfallshanteringsavgifter, jord- och tomtlegoavgifter, fastighetsskatt, försäkringspremier för hem- eller fastighetsförsäkring, samt övriga eventuella avgifter för boendet. (Justitieministeriets förordning om grunderna för bedömning av en gäldenärs betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner 2001/322 1 §, 3 §).

Övriga oundgängliga levnadskostnader för gäldenären och hans eller hennes familj är utgifter för mat, kläder, hälsovård, personlig hygien, hemmets hygien, underhåll av hemmet, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, television, telefon, utbildningskostnader för barn som fyllt 18 år, och fritidssysselsättningar. Beloppen som kan användas månatligen till dessa kostnader är:

- för en ensamstående gäldenär eller en gäldenär som är ensamförsörjare 494 euro,
- för en gäldenär som lever i äktenskap eller är sambo eller bor i samma hushåll som en annan myndig person 415 euro,
- för de två äldsta barnen under 17 år som bor i samma hushåll som gäldenären 315 euro vardera
- för det tredje äldsta barnet och för barn som är yngre än 17 år 293 euro för vart och ett barn,
- för barn som fyllt 17 år och bor i samma hushåll som gäldenären 349 euro.

Barnbidraget och underhållsbidraget eller underhållsstödet till ett barn som bor med gäldenären dras dock av från de ovan nämnda beloppen. Bidrag och förmåner för barn som fyllt 18 år dras av från utbildningskostnaderna.

Ovan nämnda belopp kan dock justeras vid behov. Sådana särskilda skäl som ger upphov till att beloppen kan justeras är bland annat arbetsresor som överskrider lokaltrafiktaxan, ovanligt stora regelbundna sjukvårdskostnader eller en stor engångsutgift på grund av sjukdom. Beloppen kan även förminsкас om gäldenären anser sig klara sig med mindre kostnader. (Justitieministeriets förordning om grunderna för bedömning av en gäldenärs betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner 2001/322 4 § - 6 §).

Gäldenären måste använda hela sin betalningsmån till betalningen av sina skulder (Konsumentverket 2005, s. 9). Till betalningen av skulderna skall gäldenären dessutom använda all sådan egendom som inte ingår i bastryggheten. Till bastryggheten hör skäligt bostadslösöre, personliga ägodelar och arbetsredskap. I bastryggheten ingår även en ägarbostad som motsvarar skäliga behov. Egendom som gäldenären innehar som hör till grundskyddet realiseras inte i vanliga fall. Det finns i lagen dock några undantag. Egendom som hör till bastryggheten kan realiseras om tingsrätten på yrkande av en borgenär beviljar borgenären att utöva sin realiseringsrätt om det är uppenbart att gäldenären inte förmår betala till borgenären sin säkerhetsskuldandel. Då gäldenären har en skuld för vilken egendom ur hans bastrygghet utgör säkerhet, skall det ur gäldenärens betalningsmån först reserveras den del som behövs till att betala en sådan skuld, detta är en säkerhetsskuldandel. Följande undantag är då det är uppenbart att en gäldenär inte med hjälp av ett betalningsprogram som är i kraft högst 10 år förmår betala sina vanliga skulder till ett belopp som motsvarar minimiavkastningen, realiseras ägarbostaden. Minimivkastningens belopp fås då man från det sannolika försäljningspriset för ägarbostaden avdrar kostnaderna för realiseringen, beloppet av de skulder för vilka bostaden utgör säkerhet samt ett sådant belopp som kan anses trygga gäldenärens och dennes familjs boende enligt det förmånligaste tillbudsstående alternativet. Om gäldenärens ägarbostad skall realiseras enligt ovan nämnda undantag så kan tingsrätten på yrkande av gäldenären besluta att realiseringen får vidtas först efter en viss tid upp till högst 1 år, om det med hänsyn till förhållandena för gäldenären och dennes familj skall anses skäligt och om gäldenären klarar av att betala den löpande räntan under den tiden på

den säkerhetsskuld som belastar ägarbostaden. (Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 2 kap. 5 §, 4 kap. 15 §, 5 kap. 29 §, 33 §, 34 §).

Betalningsmånen fastställs enligt de uppgifter som gäller vid tidpunkten för fastställandet av betalningsprogrammet. Eftersom betalningsprogrammet gäller under många år kan gäldenärens ekonomiska situation förbättras under den här tiden. Gäldenären kan till exempel få ett jobb, eller högre lön på sitt nuvarande jobb. Gäldenären kan även få ett arv eller en gåva som förbättrar hans eller hennes betalningsförmåga avsevärt. Fastän gäldenärens betalningsförmåga förbättras ändras inte betalningsprogrammet. Däremot är gäldenären skyldig att i så kallad tilläggsprestation till borgenärerna betala de belopp som stadgas i skuldsaneringslagens 35 a §:

"Om gäldenären får ett arv, en gåva eller någon annan prestation av engångsnatur som förbättrar gäldenärens betalningsförmåga och vars belopp ensamt eller tillsammans med andra prestationer överstiger 1 000 euro, skall gäldenären till borgenärerna betala den del med vilken prestationernas sammanlagda belopp överstiger 1 000 euro.

Om gäldenärens inkomster minskade med ökade kostnader för arbetsresor och de andra omedelbara tilläggsutgifter som gäldenären har behövt för inkomstens förvärvande under ett kalenderår ökar så att de med minst 831 euro överstiger det belopp som i betalningsprogrammet har antecknats som gäldenärens inkomster, skall gäldenären för betalning av sina skulder använda hälften av det belopp med vilket ökningen överstiger 831 euro. Det på detta sätt uträknade beloppet behöver dock inte användas till betalning av skulderna till den del som gäldenären har behövt det för sina övriga nödvändiga utgifter."

Om tilläggsprestationen baserar sig på att gäldenären fått ett arv, gåva eller dylik prestation av engångsnatur skall gäldenären fullfölja sin tilläggsprestationsskyldighet inom tre månader efter det att gäldenären fick pengarna. I övriga fall skall tilläggsprestationsskyldigheten fullföljas inom de tre första månaderna av det följande kalenderåret. Betalningstidpunkten kan bestämmas sinsemellan gäldenären och

borgenärerna att vara en annan, om det finns vägande skäl för detta. (Uitto 2010, s. 226 - 228; Lag om skuldsanering för privatpersoner 1993/57 4 kap. 35 a §).

5.2 Nollprogram i korthet

Syftet med skuldsaneringen är som det redan framgått att förbättra en privatpersons ekonomiska situation. Detta sker genom att fastställa en betalningsmån i betalningsprogrammet som motsvarar gäldenärens betalningsmöjligheter. Beloppet på gäldenärens betalningsskyldighet kan sänkas, men den kan även till och med avlägsnas helt. Med ett så kallat nollprogram menas att betalningsskyldigheten avlyfts i sin helhet. Ett nollprogram kan bli aktuellt då gäldenären endast har vanliga skulder och inte har några inkomster och ingen egendom att realisera. Om gäldenärens ekonomiska situation förbättras under det så kallade nollprogrammet blir han eller hon skyldig att erlagga tilläggsprestationer till borgenärerna. (Uitto, 2010, s. 163, 168).

5.3 Betalningsprogrammets längd

Den normala längden på en skuldsanerings betalningsprogram är 3 år, och denna tid kan inte förkortas. Detta är en ganska ny förändring i skuldsaneringslagen då den normala längden på betalningsprogram tidigare var 5 år. Ändringen trädde i kraft 1.8.2010. Då gäldenären får behålla sin ägarbostad kan tiden vara längre än 3 år, men får dock inte överstiga 10 år. Längden på ett så kallt nollprogram som definieras i punkt 5.2 är 5 år. Nollprogrammet kan förkortas endast om gäldenären helt och permanent saknar betalningsförmåga. (Justitieministeriet 2010; Uitto 2010, s.195).

I Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 30 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner föreslogs det att lagen skulle ändras så att betalningsprogrammet enligt huvudregeln skall vara i kraft 3 år. Om gäldenärens betalningsskyldighet har avlyfts i sin helhet (nollprogram) skall betalningsprogrammet vara i kraft 5 år. Betalningsprogrammet kan vara kortare än 5 år, om gäldenären permanent

saknar betalningsmån på grund av sjukdom eller ålder eller av någon annan motsvarande orsak. Justitieministeriet tillsatte år 2009 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till reform av skuldsaneringslagen, och till först skulle arbetsgruppen ta ställning till om tiden för skuldsanerings betalningsprogram bör förkortas. Syftet med att förkorta tiden för skuldsanerings betalningsprogram var att främja skuldsatta personers möjligheter att snabbt kunna återvända till samhället som aktiva aktörer och få en stabil ekonomi. Syftet med detta är även att göra inbesparingar för samhället. Ekonomi- och skuldrådgivarna skall i och med att betalningsprogrammen förkortas ha tid att hjälpa flera skuldsatta som befinner sig i akuta problemsituationer. Att betalningsprogrammen förkortas till 3 år är en stor förändring till gäldenärernas fördel. (RP 52/2010).

5.4 Betalningsprogrammet förfaller

Tingsrätten kan på ansökan av en borgenär besluta att hela betalningsprogrammet förfaller. Orsaker till detta kan vara att gäldenären väsentligt har underlåtit att följa betalningsprogrammet utan godtagbar orsak, eller att det efter fastställandet av betalningsprogrammet framkommit sådana omständigheter som hade förhindrat en skuldsanering om de varit kända då beslutet fattades, eller då gäldenären har äventyrat betalningsprogrammet genom att ta en ny skuld utan orsak som gäller trygghandlet av dennes oundgängliga utkomst. (Konsumentverket 2005, s. 12).

6 Ändringssökande

Som det tidigare i arbetet har framkommit finns det förutsättningar som skall fyllas, hinder som inte skall förekomma, samt att en ansökan inte får vara bristfällig. En ansökan kan på tidigare nämnda grunder antingen lämnas utan prövning eller förkastas.

Om en skuldsaneringsansökan lämnas utan prövning eller förkastas kan gäldenären när som helst ansöka om skuldsanering på nytt. Om gäldenärens ansökan är förkastad, skall den nya ansökan som gäller samma ärende förkastas på nytt eller lämnas utan prövning.

Det är fråga om samma ärende då det i den nya ansökan inte framställts några nya grunder som inverkar på ärendet. För att den nya ansökan skall kunna bli godkänd måste det ur den framgå nya grunder varför gäldenären skall beviljas skuldsanering. (Uitto 2010, s. 85, 106-107).

I ett ärende som blivit förkastat kan även ändring sökas genom hos hovrätten genom besvär eller hos Högsta domstolen genom prejudikatbesvär. Hovrätten kan anse att det finns förutsättningar för skuldsanering, och därefter göra ett beslut om att inleda skuldsaneringen. Hovrätten returnerar i så fall ärendet till tingsrätten för fortsatt handläggning. (Rättegångsbalk 1734/4 25 kap.; Uitto 2010, s. 110).

Då en ansökan förkastas förrän ett inledande beslut har getts i ärendet så har det vanligtvis inte hunnit uppstå några rättsverkningar av skuldsaneringen. Eventuella interimistiska beslut upphör i och med att ansökan förkastas. (Uitto 2010, s. 110).

7 Slutsatser

Människor skuldsätter sig, de råkar ut för oväntade situationer som tär på ekonomin och de överskattar sin betalningsförmåga. De ökade skuldsättningsproblemen som uppstod i Finland under 1980-talet bland privatpersoner tydde på att en lösning som kunde hjälpa privatpersoner att få ordning på sin ekonomi var nödvändig. Innan skuldsaneringslagen trädde i kraft var det svårt för privatpersoner att bli fria från sina skulder. I och med att lagen sedan trädde i kraft år 1993 öppnade sig möjligheten för svårt skuldsatta personer att helt eller delvis bli befriade från betalningsansvaret för sin skuldbörda. Statistiken tyder på att lagen har tillämpats. Då detta insolvensförfarande var en nyhet så var ansökningarna många, men de har minskat i antal med åren. Dock hade det skett en liten uppgång år 2010 jämfört med år 2009.

Skuldsanering enligt skuldsaneringslagen innebär att en fysisk person helt eller delvis befrias ifrån betalningsansvaret för sina skulder. Det måste fastställas att det inte är möjligt

för gäldenären att på något annat sätt inom en skäligen tidsperiod kunna bli fri från sina skulder. Dessutom måste skulderna ha uppkommit under seriösa omständigheter och gäldenären måste ha gjort stora egna ansträngningar för att lösa sin situation med borgenärerna.

Jag har i det här arbetet klarlagt hur processen att ansöka om och bli beviljad skuldsanering går till. Det kan vara ett stort steg för en privatperson att ta klivet in i denna process. Skuldsatta personer kanske inte känner till att ett sådant här förfarande existerar, eller kanske inte inser att en skuldsanering skulle förbättra deras livskvalitet. En skuldsanering innebär att ett strikt betalningsprogram följs under några år, 3 år i vanliga fall, men sedan är skulderna sanerade. Gäldenären är fri från sina skulder och kan leva ett normalt liv där han eller hon själv är ansvarig för sin ekonomi. Gäldenären kan vända sig till kommunens ekonomi- och skuldrådgivare för att få hjälp med processen. Gäldenären skall då först och främst försöka uppnå en frivillig skuldsanering med sina borgenärer, men om detta inte lyckas kan gäldenären inlämna en ansökan om skuldsanering till en tingsrätt. Tingsrätten undersöker sedan ärendet, och avgör om det finns förutsättningar för att bevilja gäldenären en skuldsanering. Om ansökan godkänns, förutsättningarna uppfylls och inga hinder förekommer så inleder tingsrätten skuldsaneringen. Under den här tiden uppgörs ett betalningsprogram som sedan fastställs av tingsrätten. Under den tid då betalningsprogrammet löper måste gäldenären hela tiden rätta sig efter betalningsprogrammet. Om gäldenären inte sköter sina avbetalningar så finns det risk för att betalningsprogrammet förfaller och skulderna börjar drivas in av borgenärerna igen på vanligt sätt och räntorna löper som normalt. Gäldenären kan alltså inte använda sina pengar hur som helst. Alla de pengar som gäldenären förtjänar eller på något annat sätt får i sin besittning skall användas till att betala tillbaka skulderna, förutom den summa som skall täcka utgifterna för grundskyddet. Detta kunde innebära stora uppoffringar för någon som är lättsinnigt skuldsatt, men för den som under många år har varit överskuldsatt och verkligen försökt betala tillbaka sina skulder, är detta kanske rentav lyxigt leverne. Gäldenären har kanske inte tidigare haft möjlighet att sätta pengar på allt sådant som hör till grundskyddet. Vad som däremot är en uppoffring för varje gäldenär med ägarbostad och sådan förmögenhet som inte hör till bastyggheten, är att eventuellt vara tvungen att realisera denna egendom. Skuldsaneringsprocessen går således inte ut på att en ansökan om skuldsanering inlämnas till tingsrätten, skuldsanering beviljas och plötsligt är

gäldenärens skulder borta. Skuldsaneringsförfarandet är en lång process där en stark vilja att bli fri från sina skulder är nödvändig.

Skuldsaneringslagen stadgar om förutsättningar och hinder för en skuldsanering. Förutsättningar är att gäldenärens hemort är Finland, gäldenären inte är försatt i konkurs, gäldenären är insolvent av en godtagbar orsak och han eller hon har gjort ett försök att komma överens med sina borgenärer om en frivillig skuldsanering. Det utgör hinder för en skuldsanering om den gäldenären tidigare har blivit beviljad skuldsanering, gäldenären har skuldsatt sig lättsinnigt, det finns grundad anledning att tro att han eller hon inte kommer följa betalningsprogrammet eller om gäldenären har påförts betalningsskyldighet på grundval av brott eller uppträtt ohederligt i något sammanhang för att bli beviljad kredit, skuldsanering eller för att skada borgenärerna. En gäldenär skall kunna bevisa att han eller hon har skuldsatt sig under seriösa omständigheter, och verkligen har försökt betala tillbaka sina skulder.

En skuldsanering är inte ämnad för att främja lättsinnigt leverne. Skuldsanering beviljas inte åt en gäldenär som avsiktligt skuldsatt sig lättsinnigt och som är fullständigt likgiltig till att betala tillbaka sina skulder. Syftet med skuldsanering är inte att förfarandet skall fungera som en nödlösning då en person skuldsatt sig. Om sådant var fallet så kunde en person fritt skuldsätta sig, använda pengarna till allmän konsumtion och leva ett lyxliv under ett antal år. Sedan blir denne beviljad skuldsanering och kan igen efter att ha fullföljt sitt betalningsprogram börja skuldsätta sig på nytt utan att behöva bekymra sig om någon återbetalning. Efter en tid är det dags att söka skuldsanering igen när borgenärerna börjar driva in sina pengar. Så fungerar det inte. Detta skulle sänka betalningsmoralen bland befolkningen, och leda till stora ekonomiska problem för kreditgivarna. En skuldsanering är däremot ämnad för personer som hamnat i det så kallade skuldträsket på grund av oförutsedda situationer i livet, de skall som sagt ha skuldsatt sig under seriösa omständigheter. Dessa personer har försökt betala tillbaka sina skulder, men de saknar helt enkelt betalningsförmåga till detta och kan inte på något annat sätt inom en rimlig tid bli skuldfria.

Alla fordringar som uppkommit före den dag då tingsrätten meddelat om att skuldsaneringsförfarandet skall inledas, skall ingå i skuldsaneringen. Om gäldenären sedan har skuldsatt sig ytterligare omfattas dessa inte av skuldsanering. Detta betyder att en gäldenär är i princip befriad från alla sina skulder då betalningsprogrammet är fullföljt, men om han eller hon har övriga skulder som inte har omfattats av skuldsaneringen så har gäldenären dem kvar fastän gäldenärens alla övriga skulder är sanerade. Det är då upp till gäldenären att hantera dessa skulder på ett vettigt sätt och inte skuldsätta sig ytterligare för att inte hamna i skuldträsket igen. Skuldsanering beviljas i princip endast en gång. Avslutat betalningsprogram innebär kort sagt att gäldenären är fri från sina skulder, under förutsättning att han eller hon har skött alla betalningar som har ingått i programmet.

Källförteckning

Europeiska kommissionen (2006)

http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_fin_sv.htm#1

(hämtat: 20.4.2011).

Finlands författningssamling

Förordning om skuldsanering för privatpersoner 25.1.1993/58.

HD:2000:79 Högsta domstolens prejudikat

HD:1995:17 Högsta domstolens prejudikat

Justitieministeriets förordning om grunderna för bedömning av en gäldenärs betalningsförmåga vid skuldsanering för privatpersoner 30.3.2001/322.

Lag om skuldsanering för privatpersoner 25.1.1993/57.

RP 183/1992, Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner.

RP 52/2010, Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 30 § i lagen om skuldsanering för privatpersoner.

Rättegångsbalk 1.1.1734/4.

Strafflag 19.12.1889/39.

Hagberg, S., Jonung, L., Kiander, J. & Vartia, P. (2006). *Den stora ekonomiska krisen i Finland och Sverige*. Ingår i: Aunesluoma, J. & Fellman, S. *Från olika till jämlika*.

Borgå: Svenska litteratursällskapet i Finland

Justitieministeriet. (2010). *Den normala längden på skuldsaneringens betalningsprogram ska förkortas till tre år vid ingången av augusti*.

<http://www.om.fi/sv/Etusivu/Julkaisut/Mietintojajalausuntoja/Mietintojenjalausuntojenarkisto/Mietintojajalausuntoja2010/1274105704471> (hämtat: 20.4.2011).

Justitieministeriet. (2011). *11/2011 Revidering av skuldsaneringslagen.*

<http://www.om.fi/sv/Etusivu/Julkaisut/Mietintojajalausuntoja/Mietintojenjalausuntojenarkisto/Mietintojajalausuntoja2011/1290610279546> (hämtat: 18.5.2011).

Konsumentverket (2005). *Fakta om betalningsarrangemang och skuldsanering.* (Broschyr)

Tryckeri F.G. Lönnberg 2005

Konsumentverket a. *Hinder för skuldsanering.*

<http://www.kuluttajavirasto.fi/sv-FI/ekonomisk-radgivning-och-skuldradgivning/betalningsarrangemang/skuldsanering/hinder-for-skuldsanering/> (hämtat: 27.4.2011)

Konsumentverket b. *Ekonomisk rådgivning.*

<http://www.kuluttajavirasto.fi/sv-FI/ekonomisk-radgivning-och-skuldradgivning/betalningsarrangemang/skuldsanering/forfarandet-vid-tingsratten/> (hämtat: 27.4.2011).

Koskinen, S. (1995). *Ilmeisen kevytmielinen velkaantuminen.*

Rovaniemi: Pandecta Oy.

Kronofogdemyndigheten (2008). *Alla vill göra rätt för sig.* (Broschyr)

Lahti, R. & Koponen, P. (2007) *Talousrikokset.*

Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy

Rättsväsendet a. *Skuldsanering för privatpersoner.*

<http://www.oikeus.fi/8006.htm> (hämtat: 27.4.2011).

Rättsväsendet b. *Anvisningar för ifyllande av en ansökan om skuldsanering.*

http://www.oikeus.fi/uploads/bm9i8l0_1.pdf (hämtat: 27.4.2011)

SOU 2004:81, Betänkande av skuldsaneringsutredningen, Statens offentliga utredningar.
(2004) *Ett steg mot ett enklare och snabbare skuldsaneringsförfarande.*

Stockholm: Edita Norstedts Tryckeri AB.

Statistikcentralen (2011). *Skuldsaneringar.*

http://www.stat.fi/til/velj/index_sv.html?tulosta (hämtat: 27.4.2011)

Uitto, T. (2010). *Velkajärjestely.* (u.o.) Kiinteistöalan kustannus Oy

Ordlista

Gäldenär = person som är skyldig pengar

Borgenär = fordringsägare

Insolvens = oförmåga att betala

Realisering = förvandla i reda pengar

Interimistisk = gällande tills vidare

Utkomst = uppehälle